

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. V. De Ludo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

relatio, nisi gratis donetur, quod non supponitur. Quod quidem consequenter satis dictum videtur, supposito quod nolit alter sponte seu gratis cedere, inæqualitatem, quæ subesse posset. Nihilominus in tali casu non improbabilius dicitur (videturque consonum usui & sensui spontentium) sponforem plerumque gratis alteri condonare (ut vulgò tunc aiunt) certitudinem eventus, adeoque eà non obstante cedere rem expositam. Magis autem id verum est, quando initio sibi persuasus de certitudine eventus, occasione alienæ audaciæ, & alias repertæ propriæ deceptionis, incipit quoque dubitare; prout in praxi frequenter contingit.

ludo pro hoc contractu sumpto hic agitur. Hic verò ludus ex natura rei indubie licitus est per se loquendo, sive victoria pendeat ab industria, sive à casu fortuito. Neque etiam fit illicitus ex intentione, dummodo moderata sit, lucri, utpotè iusti; quæ etiam solet esse in iis, qui alios contrahunt.

An per se licitus. Etiam cum intentione lucri.

Ad iustitiam verò hujus contractus solent requiri nonnullæ conditiones, nimirum ut ludentes habeant liberam dispositionem sortis expositæ: utque unus non induxerit alium per vim vel fraudem: ac ut non adhibeatur fraus contra leges ludi, quæ proinde servandæ sunt.

Quas conditiones possidet.

Leges porrò ludi sunt, quas sibi ludentes ipsi præfigunt; aut alioquin, quæ receptæ sunt primo loco, vel apud eam gentem, cujus more luditur. Unde qui oppositas fraudes adhibet, tenetur restituere lucrum per illas comparatum, immo & reparare damnum alterius alioquin lucraturi: quamquam si eventus fuerit æquumque paris dubietatis, sufficiat reddere quod acceptum est.

Leges ludi quas.

Fraudes non permittit. quid operentur.

Hujusmodi fraudes sunt, si quis adstantium significet alteri occultè obtingentem qualitatem seu sortem chartarum; si socius non serid adjuvet socium, sed potius conspiret cum parte adversa, vel si plures conspirent ad eundem decipiendum; si quis plura puncta pro se numeret, vel pauciora pro adversario, quam verè habeat; si non solum casu aut ex negligentiâ adversarii, sed studiosâ fraudulentâ sortem alterius inspicat; si aleis aut taxillis, aliisque instrumentis fraudulentis, quibus perdere non possit, utatur &c.

Quanam sint tales.

Variæ nihilominus fraudes censentur communi usu, adeoque secundum leges ludi (secundum quas contractus fieri, & consensus ludentium ferri censetur) permittit. Quæ in re attendenda consuetudo locorum passim probata seu recepta, & in dubio standum iudicis peritorum in ista arte. Tales censentur v.g. si ludens advertat partem in distributione chartarum errare, & dissimulet, ut deprehensio pars mulctetur. Item juxta plerosque Doctores, si advertat ex errore aut oblivione (quam alter non tenetur suâ admonitione supplere) pauciora numerare puncta, quam habeat; propter quod etiam suppleto numero locus non solet dari, si postea recorderetur. Similiter qui inter ludendum advertit sortem sibi contigisse inferiorem, potest stratagemate quodam alterum invitare ad augendam sponsonem, ut alter territus victoriam cedat; vel potior sortem chartarum dissimulare, ut alter perditurus sponsonem augeat. Item potest in ipso chartarum lusu discernere differentiam earum, observatis certis notis.

Quanam fraudes permittit.

QUESTIO V.

De Ludo.

53. An cum quatuor id præstando sibi liceat sponforem dare de non ovium.

54. An qui facta sponsonem de victoria v.g. in casu, destricti curare, perdat.

55. Quia ludo.

Ludus propriè & generaliter loquendo sumitur pro dictis aut factis ad relaxationem animi exerceri solitis; in quibus si modus servetur, reperitur decus seu honestas. Frequenter autem fit per modum certaminis cujusdam ad imperentem animi oblectationem destinati. Cui quidem ad stimulum quemdam solet adjungi pactum, seu contractus quidam, eà lege initus, ut victori res utrimque exposita cedat. Et de

Præterea communi Doctorem sententiâ requiritur æqualitas censistens in qua inter

58. Equalitas in qua inter spe

ludentes re-
quisita.

spe utrimque æquæ æstimabili, accipiendi sortem in ludo expositam, quatenus non intervenit condonatio: eò quòd in ista spe reciproca consistat datum & acceptum. Æstimabilitas autem illius fundatur, partim in valore rei, speratæ seu expositæ, partim in verisimilitudine illam obtinendi. Ex quo Doctores communius inferunt eum, qui ad eò excedit in peritia ludendi, ut careat periculo periculi, non posse lucrari rem expositam; uti nec in sponione is, cui veritas, de qua contenditur, est omnino certa. Non requiritur tamen utrimque peritia mathematicæ æqualis, uti universalis praxis docet (sic enim non esset locus concertandi de præcellentia) sed sufficit, ut excessus non sit notabilis, seu sit aliquo modo dubius, adeoque moralis quædam æqualitas, aut certè magis peritus excessum compenset expositione præmii amplioris, usu instrumenti minus idonei, pacto plurium victoriarum sibi necessariorum ad obtinendum exposita, vel concessione præferentiæ in lusu; sic ut per æquilia spes utrimque reddatur æquæ æstimabilis.

59.
Inducens ad
ludendum
simulatione
imperitiæ,
tenetur ad
restitutionem
v. & per
tiam assistens
mulans sen
sacens.

Quare notabiliter peritior, qui simulatione imperitiæ alterum inducit ad ludendum, tenetur ad restitutionem, eò quòd fraus det causam contractui, alioquin non in eundo ab altero. Quamvis si imperitior casu lucretur, possit lucrum retinere, contractu eatenus claudicante. Quòd si verò absque fictione solum non indicet suam peritiæ, adhuc juxta communiorem præmissam sententiam tenebitur ad restitutionem, defectu æqualitatis in contractu requisitæ. Nonnulli tamen graves Doctores oppositum tenent, & probabile censet

Quod tamen
v. r. r. r.
negant.
Pro quibus
arguitur.

Salas Tr. de Ludo dub. 25. cum aliis, teste Lugo d. 31. s. 2. n. 44. eò quòd non videatur obligatio peritiæ suam manifestandi: quin potius alter videatur periculum perdendi sponte lubere, dum se dat ludo, sine examine alienæ peritiæ. Æqualitas autem contractus censetur juxta suos versari, non inter spem & periculum utrimque, sed circa æqualitatem rei expositæ, & leges ludi utrimque servandas, ceteris fortunæ relictis; sic ut accessoria peritia specialis citra fraudem, non appareat posse inducere considerabilem contractus inæqualitatem. Quæ sententia roboratur ex eo, quòd certus de victoria ratione sortis felicioris in lusu obtingentis possit juxta omnes eà etiam dissimulata, augere pretiū expositum, adeoque idem appareat in præsentem. Difficulus autem ostenditur, leges ludi unum, & non alterum permittere. Nec juvat effugium Lugo sup. n. 48. dicentis solum requiri æqualitatem in ipso initio contractus, non autem in progressu: nam reverà dum fit auctio pretii, novus eatenus contractus initur, & tamen licet. Contra tamen facit, quòd auctio pretii non sit injusta, quantumvis infeliciorem sortem simulet is, cui

felicior obtingit, legibus ludi id permittentibus; & tamen communi sententiâ iniqua sit imperitiæ simulatio. Ut proinde etiam per leges ludi præmissa esse queat dissimulatio sortis felicioris, esto non dissimulatio seu taciturnitas singularis peritiæ. Quæ quidem in se sensus communis peritorum in ludo suum pondus habet.

Hoc saltem ferè omnes admittunt, & praxis docet, quemlibet licetè ludum incipere & lucrari, si uterque alterius peritiæ ignoret, ob par utrimque periculum, quantum est ex parte scientiæ utriusque, & sensum communem ac consensum mutuum.

Si verò collator conficius alienæ peritiæ, aut eidem satis ingeltæ, nihilominus ludere velit, adhuc Molina, quem refert & sequitur Lugo d. 31. s. 2. n. 50. censet peritiorum non posse lucrari, nisi præsumi possit spontanea donatio, puta quando res est minuta, aut alter vult jacturâ rei comparare recreationem ludi, aut mavult causâ melius ad discendi pericula ludendo cum peritiorum. Nihilominus Azorius, Sanchez & alii passim censent peritiorum tunc justè lucrari; alter enim nocens peritiæ partis, & tamen ludere volens, censetur velle (uti potest) cedere juri suo, quòd aliàs habet ad æqualitatem præmissam; adeoque præsumitur donare excessum in hoc contractu (uti possit donare extra illum) etiam notabilis sit res exposita. Atque esto non credat fortasse alterius in peritiæ excessum, saltem contentum in dubiam inæqualitatem, seu suscipit in se voluntariè periculum ejusdem; volenti autem & scienti non fit injuria.

Pro fine nota ludos aliquos merito fuisse per legem positivam prohibitos, nempe ludum alearium (quo comprehenditur generatim omnis lusus non pendens à virtute aut industria, sed solum, et potissimum à fortuna seu casu fortuito, ut satis colligitur ex Codice Alcoribus) fuit olim jure Cæsareo prohibitus irritatâ de super factâ ad securitatem solutionis cautione, & negatâ victori actione, ac perenti ejusque hereditibus concessâ soluti repetitione, non obstante nisi (Less. c. 26. dub. 3. & Lugo d. 31. s. 4. omittunt voculam nisi, tametsi ea habeatur in textu L. Alearium C. de aleator.) quinque, intra annorum præscriptione. Vide Cod. cit. Unde apparet quòd meliores fuerint in hac causa mores illius ævi, quàm hujus, quo leges hæ in defuetudinem abierunt, tum quoad prohibitionem, tum quoad soluti repetitionem. Quamvis ratione circumstantiarum frequenter hujusmodi ludi fiant cum gravi offensa Dei. Unde cessant varietatibus, quas appposito vigore legum movent Auctores, Molina, Lessius, Lugo & alii.

Jure quoque Canonico prohibetur clericis ludus alearium Can. 41. aliàs 42. Apostolorum, & c. 15. de vita & honestate clericorum, sic ut c. Inter dilectos 11. de excessibus

60.
Quid si
alter vult
ludere, quæ
nisi vel
contempta
pari peritiæ.

61.
Quid si
mores hujus
alearum
comprehenditur.

Qualiter
sit per leges
repetitionem.

An hodie
sint in usu.

62.
Clericis
prohibetur
per Canonica
Prælato-

Pralatorum collatio beneficii facta publico aleatori & usurario irritetur. Denique *Trid. sess. 22. c. 1. de Reform.* statuit, ut aliàs sancita de vita & honestate clericorum, de choreis, aleis, luffibus &c. in posterum sub iisdem poenis vel majoribus arbitrio Ordinarii imponendis observentur.

Non sunt tamen sacratissimi Canones in eo rigore recepti, ut absente scandalo

non liceret clericis interdum solius recreationis ergo, vel etiam modicâ pecuniâ juxta eorum conditionem expositâ ludere aleis, chartis pictis &c. ut aperte ostendit passim agnita & tolerata consuetudo etiam aliàs proborum. Quamvis ob deordinationes facile annexi solitas, optandum foret hujusmodi ludos omnino esse præscriptos.

An vil quæ-
lur hi vi-
geant.

DISPUTATIO SEXTA

De Judiciis Publicis.

QUÆSTIO I.

Quid Judicium, Quæve ad ejus Iustitiam requirantur?

1.
Quid ju-
dicium.

JUDICIUM sic dictum quasi juris dictio, seu determinatio, hic sumitur pro sententia judicis externè prolata, quâ in controversiis, potissimum delictorum, dicitur, quid agendum vel patientium, seu quid cuique sit debitum. Quocirca exercens partes judicis, facit quod ei ex officio incumbit, & statuit inter partes quod juris est, adeoque officium justitiæ præstat.

2.
Quenam
ad ejus ju-
diciam re-
quirantur.

Ad justum porrò judicium requiritur in judicante superioritas, adeoque auctoritas non super personam, quàm super causam judicandam. In ipso actu judicii, tum certitudo cognitionis causæ judicandæ; tum æquitas seu æqualitas, quoad præstandum cuique quod juris est; in forma vero judicii ordinata procedendi ratio per leges præscripta. Unde concurrens ad judicium causæ legitima propositio, & discussio, ipsius judicii seu sententiæ prolatio, ejusdemque finalis executio, juxta normam veritatis & legum.

Autoritas
in judicante
necessaria.

Prima conditio notoria est, & apud omnes in confesso. Eaque fundatur in eo, quòd judici competere debeat vis obligandi seu cogendi ad executionem sententiæ proferendæ, quæ est instar legis particularis, continens proinde vim obligativam & coactivam; adeoque supponens potestatem in personam, & materiam judicandam. Immo qui secus agit, invalidè procedit, & grave ex genere suo peccatum committit usurpationis judicii, veluti iniquus & injustus usurpator alienæ potestatis, cum injuria, juxta communem æstimationem gravi, tum personæ judicandæ, tum superioris ejusdem.

Ejus defen-
sionem quid
operetur.

Quadrupliciter porrò quis alteri subji-
citur. Primò, ratione potestatis ordina-
Herincx Sum. Theol. Pars III.

Quotuplici-
tudo quis

ria. Secundò, ratione potestatis delegatæ. Tertio, ex consensu partium, quando nimirum hæ subjiciunt sese alicui tamquam judici vel tamquam arbitro. Quarto, ratione delicti in loco alienæ jurisdictionis perpetrati; ratione cujus quis forum fortitur: uti & ratione contractus, domicilii & rei stræ. Quibus ex recepta Doctorum sententia additur ratio injuriæ subito alterius principis illatæ: si enim proprius superior interpellatus nolit illam curare relaxari, poterit hoc facere Princeps ejus, qui injuriam passus est.

alteri sub-
jici possit.

Hinc arrogatione judicii peccant, immo nulliter agunt judices sæculares, qui præsumunt judicare clericos quatenus exemptos; qui etiam nequeunt privilegio suo renuntiare: etsi possint in civilibus se subjicere sæculari tamquam arbitro, & laicos possint pertrahere ad judicem sæcularem tamquam actores. Vide *Tridentinum sess. 25. c. 20. de Reform.* renovans jura antiqua.

3.
Quinam
peccant ar-
rogatione
judicii.

Peccant similiter Ordinarii, qui attentant judicare exemptos. Item judices, qui vel fraude extrahunt cõfugientes ad Ecclesiam, eosque contra formam & jus azyli ad mortem vel mutilationem condemnantes. Idem est, si ferant sententiam in Ecclesia c. *Decet S. Ordinarii, de Immunit. Eccles.*

Ad excom-
municati.

Denique arrogatione judicii peccant excommunicati non tolerati, utpote privati usu suæ jurisdictionis. Et quamvis per moderationem *Concilii Constantiensis Extrav. Ad evitanda* id temperatum juxta *Navarrum, Sotum, Henriquez* & alios videatur quoad valorem eorum, quæ aguntur per toleratos, qui tamen favor ibi concessus solum est directè ipsi innocentibus seu non excommunicatis, non poterunt alii etiam tolerati sese ingerere, nisi rogati à partibus ad sententiam ferendam, ut post *Suarez* advertit *Lessius c. 29. dub. 7. num. 59.* quamquam *Henriquez, Sanchez* & alii quos citat & sequitur *Diana P. 5. Tr. 9. de Excomm. Resol. 131.* & probabile censet *Lugo disp. 37. sect. 2. n. 11.* debeat tantum esse veniale.

Signantes
tolerati.